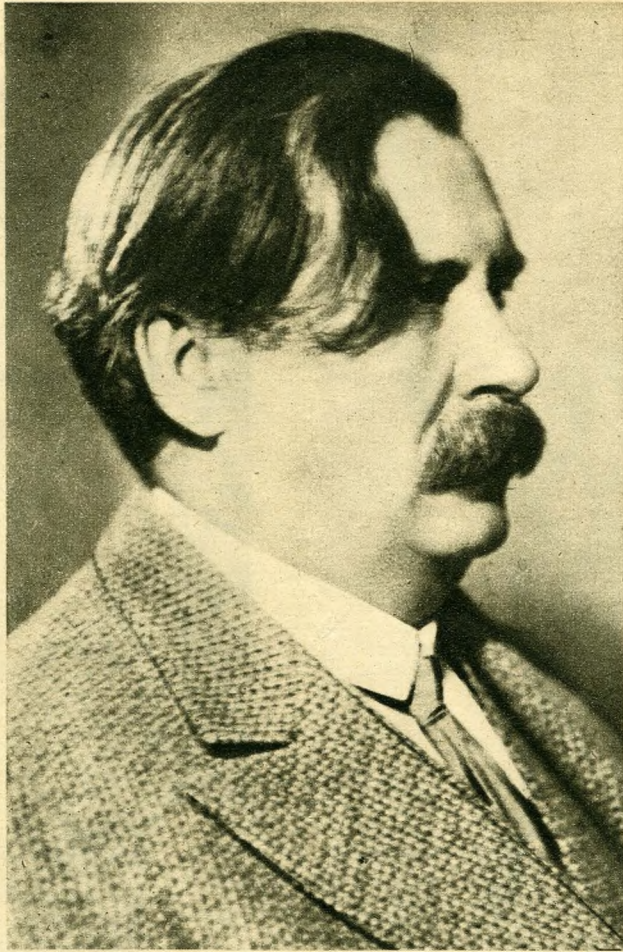
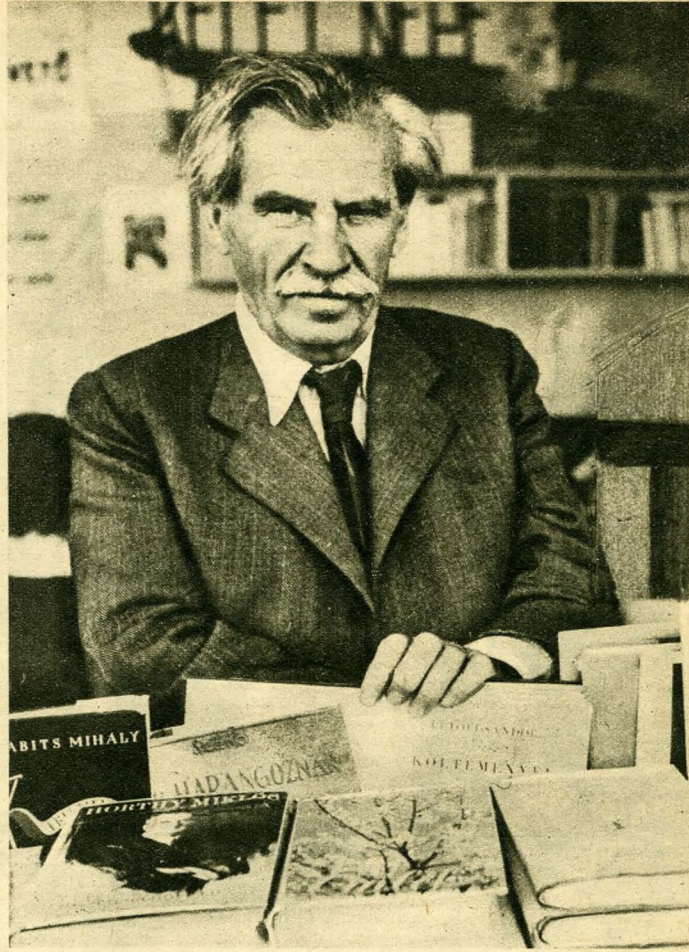

(Székely Aladár felv.)

(Foto Rónai.)

Szerkesztőségi munka közben.

Mórícz Zsigmond két arcképe.

Mórícz Zsigmond

1879–1942

A festői fekvésű dunamenti Leányfalu üdülőhelynek ország-szerte híres nevezetessége a Mórícz-kúria. Itt tanyázott nyaranta a gazdálkodás szelid örömei közt, de sokszor télen is, alkotómunkára elvonultan, falusi gazdahajlékokra emlékeztető ámbitusos udvarházában, nagyobbacska kertgazdaság és gyümölcsös uraként, a nagy magyar író: Mórícz Zsigmond.

Augusztus utolsó vasárnapján a halál szele suhant át a Mórícz-kúrián. A ház urát kora hajnalban leányai eszméletlenül találták meg. Rengeteget dolgozó agyában megpattant egy ér. Az alattomos üzemzavar megbénította a hatvanhárom éves férfi szervezetét. Az agyvérzés pillanatától fogva, ha olykor rövid időre magához is tért, többé nem szólalt meg és környezetéről alig vett észrevehető tudomást. Hatnapos halálküzdelem után szeptember 5-ére virradó hajnalon szellemét átadta az örökkévalóságnak.

Mórícz Zsigmonddal kidőlt utolsó szálfája annak a nemzedéknek, amely századunk első évtizedében a magyar irodalom korszerű megújulásának jegyében óriási alkotómunkára lendült. Ami Ady volt a lírában, az lett Mórícz Zsigmond az elbeszélő műfajban: a magyar lélek legmélyebb mélységeinek, fajtabeli titkainak látója, átérzője és kifejezője. Regények és elbeszélés-kötetek hosszú sora került ki teremtőműhelyéből. Már legelső novellája, a Hét krajcár tökéletes remekmű. Ebből a főgyökeresen egyéni hangú írásból, mint kis magból a terebélyes tölgy, sarjadt ki szervesen Mórícz hatalmas íróművészete.

Amikor a Hét krajcár 1908-ban megjelent, Mórícz Zsigmond már nem volt fiatal ember. 1879-ben született a szatmármegyei Csécsén. Kisparaszti sorból eszével és vállalkozó szellemével valamennyire kivált édesapja ácsmesterséget űzött és református paplányt vett feleségül. A falusi szülők a bőséges gyermekáldást nagy erőfeszítéssel iskoláztatták, így a kis Zsiga is diák lehetett az ősi debreceni kollégiumban. Ott még most is mutog

gatják a „cőtust“, a diákszobát, ahol hált és tanulgatott s amelynek puritán falai közé helyezte egyik halhatatlan regényalakjának, a „Légy jó mindhalálig“ Nyilas Misijének megható gyermekorsát.

Mert nemcsak parasztregegyeket írt, bár a magyar parasztság életformája, szociális helyzete, lelki alkata érdekelte legközelebről. Első regénye, a „Sárarany“ és első szindarabja, a „Sári bíró“ után, ebben a tárgy körben sarjadt művei közül a „Pillangó“, a „Fáklya“, a „Betyár“, de főként „A boldog ember“ című regények, a „Magyarok“, „Szegény emberek“ novellakötetek el nem múló értékű, példamutató remekei népi irodalmunknak. Vérmes és tüzetes írói szemlélete a történelmi regényben (Erdély-trilógia), a gentry világ (Uri muri, Kerek Ferkó, Nem élhetek muzsikaszó nélkül), a vidéki kispolgárság (Isten háta mögött, Jó szerencsét! Rokonok), a nagyvárosi középosztály (Rab oroszán, Az ágytakaró, Az asszony beleszó) s a proletárság (Csibe) életének föl-tárásával is nagyszerűt alkotott. Számos idilli szindarabja közül néhányat tartós sikerrel játszott a Nemzeti Színház. A „Vadkan“ban a történelmi dráma terén tett érdekes kísérletet.

Mórícz Zsigmond emberi és írói nagyságát megnyerően színezte a meleg humor, amely pályájának minden korszakában, alkotásainak egész területén megnyilatkozott. Fáradhatatlan munkás volt. Beutazta élményekért, témákért, adatokért, emberi okmányokért szinte egész Nagy-Magyarországot. Folyton jegyzett és érzékeny hallása, pompás emlékezőtehetsége képessé tette, hogy a legkülönbözőbb emberek, társadalmi osztályok beszédmódját, kifejezési fordulatait eleven hitelességgel adja vissza írásaiban.

Mórícz Zsigmond sokkal többet adott, mint élvezetes olvasnivalót a közönségnek. Életműve egyetemes magyar vilákpépet épített fel olyan mélységek felett, amilyen mélyre fajtájuk lelkeségének megismerésében csak a nagy orosz írók hatoltak.

L. V.

Mórícz Zsigmond mint ifjú házaspár, első gyermekével.
(Foto Székely Aladár.)

A könyvnap sátor előtt. — Alsó kép: Lili leányával.
(Foto: Irisz.)

